

Βιώσιμος τουρισμός στις περιοχές Natura 2000

Ένα Εθνικό Σχέδιο για την ανάπτυξη του τουρισμού στις προστατευόμενες περιοχές με σεβασμό στη βιοποικιλότητα και στο περιβάλλον

Οι ενταγμένες στο δίκτυο Natura 2000 προστατευόμενες περιοχές στην ελληνική επικράτεια αντιμετωπίζουν σήμερα σημαντικές προκλήσεις, όσον αφορά την προστασία αλλά και την τουριστική αξιοποίησή τους. Η νέα μελέτη που δημοσιεύει η **διαNEOσις** σε συνεργασία με τον **ΟΦΥΠΕΚΑ** υπογράφεται από καθηγητές και ερευνητές από το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, με επιστημονικό υπεύθυνο τον ομότιμο καθηγητή Τουριστικής Ανάπτυξης, **Πάρι Τσάρτα**, ενώ συμμετέχουν και καθηγητές από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Η μελέτη αυτή προσεγγίζει το ζήτημα συνολικά και φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού στις περιοχές Natura 2000 στην Ελλάδα.

Ευρωπαϊκό δίκτυο NATURA 2000

Το μεγαλύτερο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών (ΠΠ) στον κόσμο. Καλύπτει σχεδόν το ένα πέμπτο της χερσαίας επιφάνειας της ΕΕ.	Φιλοξενεί χιλιάδες είδη φυτών και ζώων , πολλά από τα οποία είναι σπάνια ή απειλούμενα.	Δασικά οικοσυστήματα και υγράτοποι, όπως αυτά που βρίσκονται στις περιοχές Natura 2000, συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.	Οι προστατευόμενες περιοχές προσφέρονται για την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού και δημιουργούν θέσεις εργασίας στις τοπικές κοινωνίες.
---	--	---	---

Στην Ελλάδα:

Βιώσιμος τουρισμός

“ Η σταθερή αύξηση της τουριστικής ζήτησης για ταξίδια και επισκέψεις σε διαφορετικών τύπων προστατευόμενες περιοχές συνδέεται τις τελευταίες δεκαετίες με σημαντικές αλλαγές στην προσέγγιση της σχέσης τουρισμού και περιβάλλοντος. Η προστασία του περιβάλλοντος και η ανάδειξη του σε σημαντικό πόρο της πολιτισμικής κληρονομιάς περιοχών και κρατών βρίσκεται στον πυρήνα αυτών των αλλαγών. ”

Σύγχρονες προκλήσεις και τάσεις

- Υπερτουρισμός:** Η άναρχη τουριστική ανάπτυξη ασκεί πίεση στη βιοποικιλότητα και στις προστατευόμενες περιοχές.
- Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού:** Υπάρχουν εδώ και δεκαετίες (π.χ. αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, θαλάσσιος τουρισμός), αλλά σήμερα είναι ακόμα πιο αισθητή η ανάγκη περαιτέρω προώθησής τους στις προστατευόμενες περιοχές, καθώς οι επισκέπτες «αγοράζουν» όλο και περισσότερο εμπειρία παρά αγαθά.
- Ηλεκτρονικός τουρισμός:** Ο νέος τουρίστας-καταναλωτής αντλεί τις απαραίτητες πληροφορίες για το ταξίδι του από το Διαδίκτυο, καθώς εκεί είναι που «διαφημίζει» και την τουριστική εμπειρία του στον κοινωνικό του κύκλο.
- Κλιματική κρίση:** Απαιτεί επαγρύπνηση και μέτρα προστασίας. Ενδεικτικά: ειδικός σχεδιασμός προστασίας των προστατευόμενων περιοχών και ανάδειξη του εθελοντισμού ως παράγοντα προστασίας από τις αυξανόμενες φυσικές καταστροφές.
- «Πολυκινητρικός» τουρίστας:** Δεν ταξιδεύει μόνο για παραθερισμό ή επαγγελματικούς λόγους αλλά κάνει πολλά ταξίδια ετησίως με ειδικά ή πολλαπλά κίνητρα, συμβάλλοντας στην αύξηση των επισκέψεων στις προστατευόμενες περιοχές.
- Εμπλουτισμένη και εικονική πραγματικότητα:** Καθιστά την τουριστική εμπειρία πιο ελκυστική (π.χ. εικονική περιήγηση στα εθνικά πάρκα), αλλά και προσβάσιμη σε όσους δεν μπορούν να τη βιώσουν (π.χ. ΑμεΑ, μικρά παιδιά, ηλικιωμένοι).

Η διαχείριση των περιοχών Natura 2000 στην Ελλάδα

Πριν από την ίδρυση του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ), η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα ήταν **κατακερματισμένη** και γινόταν μέσω διαφόρων φορέων και δομών.

Η ίδρυση του ΟΦΥΠΕΚΑ το 2020 κάλυψε την ανάγκη για έναν **κεντρικό οργανισμό για την προστασία και την αξιοποίηση των προστατευόμενων περιοχών**. Ο νέος οργανισμός ενσωμάτωσε τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες των προηγούμενων φορέων.

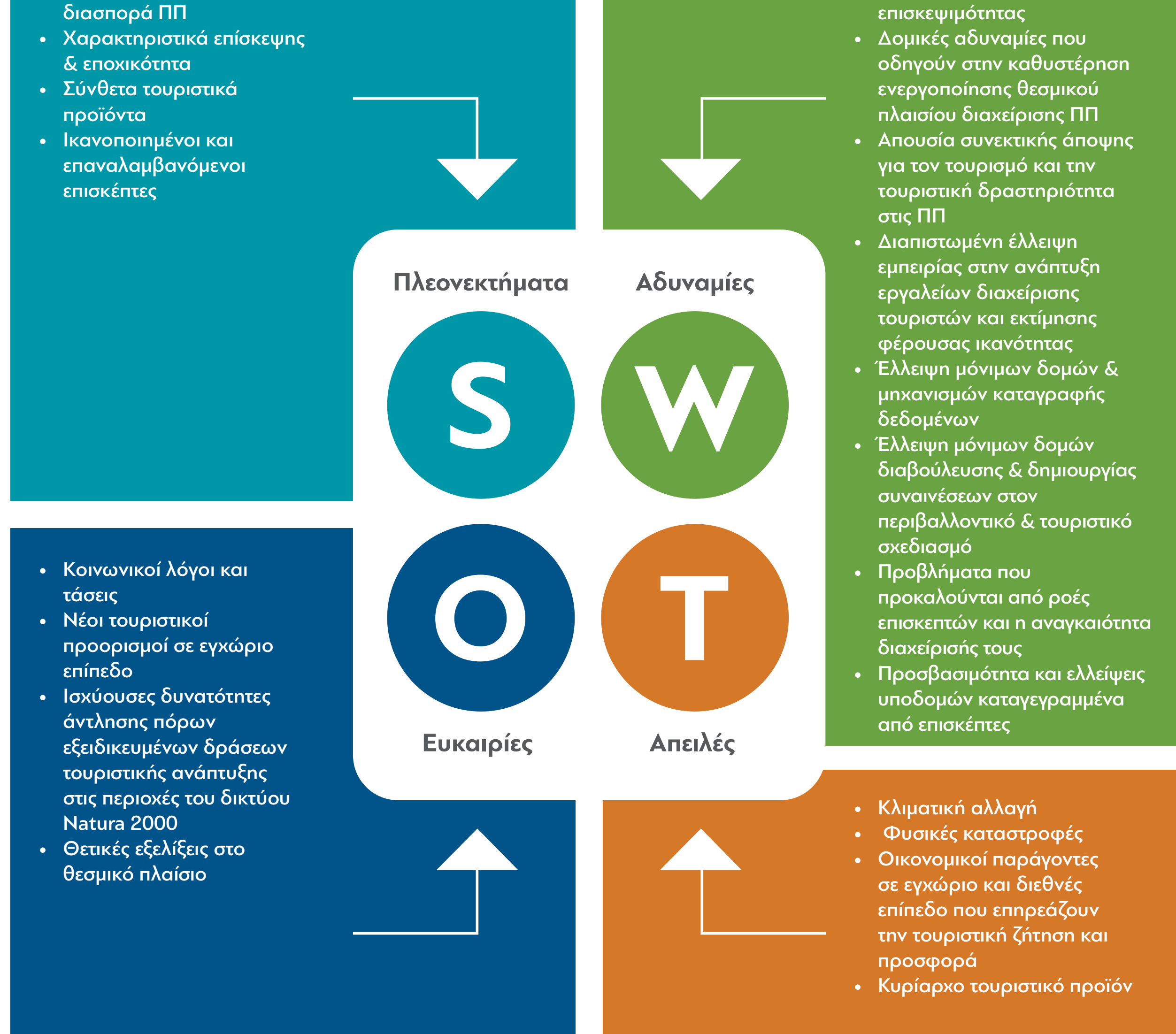
Οικονομικό όφελος και χρηματοδότηση

Σύμφωνα με παλαιότερη μελέτη της διαNEOσις, η αξιοποίηση του 40% των περιοχών Natura 2000 μπορεί να αποφέρει εως και **2 δισ. ευρώ έσοδα ετησίως** και να δημιουργήσει **15.000 θέσεις εργασίας**.

Διαθέσιμες πηγές για τη χρηματοδότηση υποδομών και επενδύσεων:

ΕΣΠΑ 2021-2027 (Τομεακά και Περιφερειακά προγράμματα)	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	Προγράμματα Ευρωπαϊκής και Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg)	LIFE 2021-2027	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
---	-------------------------------------	--	----------------	----------------------------------

Πλεονεκτήματα, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές

Case studies βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη

Η μελέτη παραθέτει **10** πραγματικά παραδείγματα προστατευόμενων περιοχών, οι οποίες έχουν αναπτύξει σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό τουριστικές δραστηριότητες. Ενδεικτικά:

Ευρώπη Αμπρούτσο, Ιταλία Η περιοχή του Αμπρούτσο στα Απέννινα Όρη προσελκύει κυρίως φίλους της πεζοπορίας και της ορειβασίας. Στην περιοχή «τρέχουν», επίσης, προγράμματα για την προστασία των λύκων και των αρκούδων, ενώ η τοπική κοινωνία προωθεί τον αγροτουρισμό και τη γευσισμιά.	Αζόρες, Πορτογαλία Τα εννέα φημισμένα νησιά στον Ατλαντικό Ωκεανό, γνωστά για τα γεωθερμικά τους φαινόμενα, συγκεντρώνουν δραστηριότητες όπως η παρατήρηση φαλαίων, η πεζοπορία σε ηφαιστειακά τοπία και η εξερεύνηση σπηλαίων. Εφαρμόζονται πολιτικές που προωθούν τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την περιβαλλοντική εκπαίδευση.
--	---

Ελλάδα Αλόνησος Η Αλόνησος αποτελεί μέρος του θαλάσσιου πάρκου Βορείων Σπορών, όπου ζει η πεσογιακή φύκη. Εφαρμόζονται πολιτικές για την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και για την προώθηση του οικοτουρισμού.	Εθνικό Πάρκο Χελμού-Βουραϊκού Το πάρκο προσφέρει μονοπάτια πεζοπορίας, όπως το μονοπάτι Ε4, και την ιστορική διαδρομή του οδοντωτού σιδηροδρόμου. Εκεί συναντώνται επίσης σπάνια φυτά και ζώα, όπως το αγριόγίδο και ο χρυσαετός. Στην περιοχή λειτουργεί το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλετορίας.
---	--

Σε περιοχές του εξωτερικού ο βιώσιμος τουρισμός έχει αναπτυχθεί αρκετά μέσα από τη συνεργασία φορέων του τουρισμού, φορέων υπεύθυνων για τη βιωσιμότητα, τοπικών φορέων αλλά και τουριστικών επιχειρήσεων. Αντίθετα, πολλές φορές στο εσωτερικό αναδεικνύεται η αποσπασματική εφαρμογή των διαφόρων εργαλείων διαχείρισης.

Προτάσεις πολιτικής

Η μελέτη παραθέτει συγκεκριμένες κατευθύνσεις πολιτικής και πλαίσιο δράσεων που θα συμβάλλουν στην εισαγωγή βιώσιμου τουρισμού στις προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας. Ενδεικτικά:

- Ενίσχυση του πλαισίου διαχείρισης**
  - Συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων ομάδων στην τουριστική ανάπτυξη των ΠΠ.
  - Οικονομικά αποδοτική λειτουργία των ΠΠ μέσω ρυθμίσεων πρόσβασης, καταγραφής επισκεπτών και εισιτηρίων.
- Ενίσχυση επιχειρησιακής ικανότητας**
  - Εκπαίδευση και κατάρτιση εξειδικευμένου προσωπικού σε θέματα αναψυχής και αειφόρου τουρισμού.
- Προβολή και προώθηση**
  - Πραγματοποίηση συστημικών προγραμμάτων προβολής και προώθησης των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος**
  - Προώθηση πρακτικών που μειώνουν το αποτύπωμα των τουριστικών εγκαταστάσεων εντός των προστατευόμενων περιοχών.
  - Εφαρμογή συστημάτων παρακολούθησης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος από τις τουριστικές δραστηριότητες.
- Παροχή ποιοτικών τουριστικών προϊόντων**
  - Ανάπτυξη χαρτοφυλακίου ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων συμβατών με τις περιοχές Natura 2000.
  - Χρήση τεχνολογικών υπηρεσιών για την ανακάλυψη και την αξιολόγηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Υποστήριξη τοπικής οικονομίας**
  - Συνένδεση της επωνυμίας των προστατευόμενων περιοχών με τα τοπικά προϊόντα.
  - Προώθηση εναλλακτικών τρόπων βιοπορισμού που συνδέονται με τις ήπιες τουριστικές δραστηριότητες στον τοπικό πληθυσμό (π.χ. οικοτουρισμός).
- Συμμετοχικός σχεδιασμός**
  - Μέτρα ενίσχυσης της συνεργασίας με τοπικές κοινότητες και τουριστικούς φορείς.